

הנשמות התועות

קול-קורא אחד או שניים. ואז בא השינוי. בתל-אביב נערכה עצרת המונית מטעם החעד היהודי-ערבי לביטול המימשל הצבאי (העולם הזה 1327). היא לא היתה מיוחדת במינה, משום בחינה שהיא. אך איכשהו נידלק בה ניצוץ. התביעה להע- ביר את המערכה. מן הכנסת אל העם עור- ררה בו במקום הד טוער. עוד לפני תם האסיפה נרקמו בקהל ועל הבמה תוכניות רבות, הוחלפו פתקות נרגשות. כאשר התכנסו ראשי החעד היהודי-ערבי לשיבה בחיפה, כעבור שלושה ימים, נשמע בחדר ההד של איתה קריאה. חברי החעד - אנשי מקי, הפעולה השמית, קבוצת אל- ארד, אגודת הסטודנטים הערביים, ראשי מועצות מקומיות ערביות, קבוצת-נוער תל- אביבית וכמה חוגים אחרים - היו מוכנים לפעולה רצינית.

תחילה נישלה ההצעה לערוך מיצעד רגלי עממי, מכל קצחי הארץ, לירושלים. הזמן קצר - רק שבוע ימים - לא הבטיח הצלחה למיבצע כזה, המחייב הכנה קפדנית. אולם נתקבלה תוכנית פחות יומרנית: להע- לות לירושלים, ערב ההצבעה, משלחות עבריות וערביות מכל כנפי הארץ, לקיים בירושלים עצרת-משלחות, לשלוח משלחת ארצית לכנסת, וללחמה בתהלוכה המונית. כאות המיבצע נתקבל סמל, אשר הופיע השבוע במודעות, בסרטים, על הקירות, ועל הכבישים בכל רחבי הארץ: עיגול צהוב, ועליו שני קווים שחורים, דמויות איקס, כסימן של מחיקה. סמל זה, שהוצע על ידי עורך העולם הזה לפני חודש (עור- לט הזה 1323), הפך השבוע לסמלם של כמעט כל הגופים הלוחמים לביטול המימי של, איחד את פעולותיהם.

לידת הפעולה במועד כה מאוחר הפכה אותה למתחרה במירוץ עם הזמן. לועד היהודי-ערבי אין מנגנון. אין לו אמצעים כספיים. כל פעולתו בנוייה על התנדבותם של האנשים והגופים המשתתפים אליה. אולם הוא נדחף קדימה על-ידי הנכונות הציבור- רית המפתיעה, בה נתקבלה יוזמתו. כך נולד בתל-אביב, באופן ספונטאני, ועד של תלמידים תיכוניים, שפיתח פעולה נר- חבת. יוזמי החעד, חלקם חברי מפלגות שונות, רובם בלתי-מפלגתיים, ניגשו לפעור לה במרכז. הם הפיצו אלפי כרוזים בבתי הספר, כינסו אסיפת-תלמידים בבית-צינוי אמריקה, יזמו את המשלחת ליוהר סמילנסקי קי, העמידו משמרות ליד בית מרכז אגודת-

ההחלה עם ייסודו של אמריקה. מימן: תלמידים מקשיבים לתלמיד זתי, משה סטולוביצקי. ועדה-נוער לביטול ה- המנה את הצבעת המפלגות הדתיות (בתמונה משמאל). לידו: ניבה מימשל הצבאי, הגיעה לביטוי פומבי באסיפת תלמידים בבית-צינוי גריל, צעירה מכפר-סבא, ושהרון שלה, בנו של המשורר יונתן רטוש.

פעולה ספונטאנית

נשמות תועות אחרות - החכים הערביים של מפא"י, אשר נאלצו לתמוך בהמשך קיום המימשל. עשרות משלחות התכוננו לשוחח עם מלב אל לב. אולם אי אפשר היה למצאם. זו הפעם הראשונה מזה שנים רבות לא חזר ח"כ דיאב בסוף-השבוע ל- ביתו בטייבה. הוא הסתתר בירושלים, שם ייפגש, חס ושלום, עם אחד מבחוריו, קרו- ביו וידידיו. הוא לא העז להביט בעיניהם. נשמות מתות אלה היו סמל השבוע - הסמל לאקלים הפסיכולוגי שהשתרר במדינה ערב ההצבעה הגורלית על ביטול המימשל הצבאי. כל מי שהתכונן להצביע נגד הבי- טול חי במועקה של מצפון רע. הוא ידע כי הוא בזוי וניקלה בעיני האזרח הישראלי.

נשמות תועות אחרות - החכים הערביים של מפא"י, אשר נאלצו לתמוך בהמשך קיום המימשל. עשרות משלחות התכוננו לשוחח עם מלב אל לב. אולם אי אפשר היה למצאם. זו הפעם הראשונה מזה שנים רבות לא חזר ח"כ דיאב בסוף-השבוע ל- ביתו בטייבה. הוא הסתתר בירושלים, שם ייפגש, חס ושלום, עם אחד מבחוריו, קרו- ביו וידידיו. הוא לא העז להביט בעיניהם. נשמות מתות אלה היו סמל השבוע - הסמל לאקלים הפסיכולוגי שהשתרר במדינה ערב ההצבעה הגורלית על ביטול המימשל הצבאי. כל מי שהתכונן להצביע נגד הבי- טול חי במועקה של מצפון רע. הוא ידע כי הוא בזוי וניקלה בעיני האזרח הישראלי.

כמה נשמות תועות התהלכו-השבוע בישראל, כמו רוחות רפאים שאין להן שלחה ומנות. נשמה תועה כזאת נשאה את שמו המפואר של יוהר ("ס. יוהר") סמילנסקי. פחד אלוהים נפל עליו. הוא קרא בעתונים כי משלחת של תלמידי תיכון תל-אביביים מתכוננת לבוא אליו לרחובות. "אנחנו קוראים את הודיעתו שלו כחומר-חובה", אמר אחד מהם, תלמיד-התיכון עמנואל ברמן. "אנחנו רוצים לדעת אם הוא עצמו מתייחס ברצינות ליצירות כמו השבוי וחירבת חיזעה, ואיך הדבר מתיישב עם ההצבעתו למען המימשל הצבאי."

עם הופעת הידיעה על תוכנית-המשלחת בעתונות, נעלם ס. יוהר. התלמידים, ש- טילפנו אל ביתו ברחובות, ענו כי מר סמילנסקי עורך סיור בגליל, וכי אין יודעים היכן הוא. אומלל עוד יותר היה מצבן של שלוש

אדישות דומה, מתוך סיבות דומות, שררה בציבור הרחב, הערבי והערבי. תוצאות ה- הצבעה נראו בטוחות מראש, ואיש שוב לא התלהב לקרב רציני. המפלגות הגדו- לות, שהציעו לבטל את המימשל, לא הת- כוננו לפעולות מיוחדות, פרט לפירסום

קלים זה לא נוצר במיקרה. הוא היה תוצאה של מערכה ציבורית גדולה, ש-

"יותר טוב לשכוח" אתה אומר? שכח, אדוני, שכח! שכח עד הסוף. ואם תשכח לבוא להצבעה, יזכרו ההבנה והידידות.

ק רגע, אדוני! אתה אולי היחיד שאינו שוכח. הן אתה הוא ראש-המשלה. לא, אדוני. הכל אתה יכול לערבים. הכל, אבל לא זאת. בבקשה, לא זאת! הכל למען בטחונה של המדינה. אבל לא את טיפת הכבוד האחרונה של ח"כים אמוללים.

הם לא היו בריימול, אדוני. הם נולדו ערבים. לערבים התנכר המזל - לכן אלה הם נציגיהם. גם למימשל לא שיחק המזל - לכן ננציגים אלה תלוי היום עתידו. גם הקואליציה אומללה היום. פעם היא נשענה על אלוהים. היום היא נשענת על ח"כים ערביים. האם גנור עליהם הפעם למלא את מקום האלוהים? לא, אדוני! לא זאת!

בתי-סוהר, ברוך השם, יש בארץ. בתי-חולים לא חסרים. גם מחנות אפשר לבנות. גם באילת אפשר לפתוח גולה. את כל אלה אנחנו מוכנים למלא, אדוני! לפי מיטב כללי היעול שלך. רק שטיפת הכבוד האחרונה תישאר לכמה ח"כים ערביים ואומללים. לא, אדוני, השאר להם לפחות זאת!

לאדוני נכדים כה נחמדים. אדוני גם אוהב אותם. הם גאים להיות נכדיך. גם באביהם הם גאים. אבל חאר לך, אדוני, שאבי נכדיך יזכרו להרים את ידו בעד השפלת עצמו והשפלת בני-עמו. איך ירגישו בני-ינכדיך? איך יתייחסו אליהם חבריהם בבית-הספר ובמגרש-המשחקים? גם לח"כים הערבים האומללים יש בנים, אדוני! חשוב על בנים אלה! "אבל הבטחון" אתה אומר? אני מבין. בטח שאני מבין. עד כדי כך, שאיני מבין יותר.

א בל, רבותי, הן גם הצדק בין הנציגים! שר-הצדק, ד"ר דוב יוסף, עומד גם הוא כאן. איזה מזל! ברוך השם! מזמן אני שואף לפגוש את אדוני. אדוני! הן המלצת בפני כבוד גשיא-המדינה לחון פושעים. אדוני, יותר ממאתיים אלף ערבים מבקשים היום את חסדך: להמליך בפני כבוד-הנשיא לחון את נציגיהם מהשפלה!

בקשה לחנינה

ה גם אתה בנציגים? באת להצבעה על המימשל? זאת חובה לאומית, אתה אומר? ה אתה צודק. לכן אתה במזנון הכנסת.

רגע אחד, אדוני נציג העם! רק שאלה: האם ראית את עיני אמו של ח"כ ערבי שהפקיעוהו? הן באו הנה לפנית שחר. אמו שלחה אותו לבית הנבחרים, כדי להציל את בנה. כך סיפרה.

לא ראית אותו? אני מבין אותך. מעטים הם, הבוקר האנשים שיכולים לראות. מעטים הם היכולים להתבונן אל חוך עיניה העם! כוללן דמעות חרפה ותחנונים.

לא, אל תלך, אדוני הנציג. יש עוד זמן. עוד מנסים לקנות מה שאפשר. אולי נזמין קפה? מצפון קשה כבר לקנות במזנון הכנסת.

אתה אוהב קפה ערבי עם הילז? גם וולטיר אוהב זאת. מרדן היה חלטי, נכון? אבל רגע! מה מחזיקה ידך הימנית? חירבת חיזעה? אתה המחבר?

אינך זוכר בדיוק? אבל אפשר להיחזק אם אתה כתבת זאת - חזור בבקשה על המשפט: "אני בעד השפלת האדם!" הגד את זה בקול מורם, ובגאווה, בבקשה! אינך יכול? ובכן, אתה כתבת את חירבת חיזעה. ברור, אם כן, שאתה תצביע נגד השפלת האדם. מה? לא תוכל להתנגד לקו מפלגתך? לא יאומן!

אני מבין. אתה תהיה חולה מרגע זה. פשוט תהיה נערד. מה אתה אומר? גם זה אינו מותר לך? מה עוד? האם לא נותרו דרכי הכבוד המותרות בארץ הנביאים?

אתה, אדוני? מה? גם אתה בנציגים? אני מכיר אותך. אני בטוח שאני מכיר אותך. הלא אתה ראש-משלה לשעבר. יושב ראש התנועה להבנה וידידות בין ערבים ויהודים, לא כן? סוף סוף אני מכיר כאן מישהו. ערבית יפה דיברת בכנס של התנועה. מאות ערבים באו למען ההבנה והידידות. למאות אחרים לא נתנו היתר-יציאה, ועד היום הזה הם אינם מבינים. אחד מהם חשב ש"הבנה" היא בירת קובה!